

Mòbils high tech —vides low cost

Conseqüències de l'exploració de
les riqueses naturals a la República
Democràtica del Congo.

I JO, HI TINC RES A VEURE?

Amb la col·laboració de:

JUSTÍCIA I PAU

Solidaritat
Castelldefels
Kasando

Diputació
Barcelona

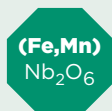
Què és el coltan?

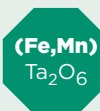
EL TERME **COLTAN** NO S'UTILITZA EN LLENGUATGE CIENTÍFIC JA QUE NO ÉS CAP MINERAL ESTABLE, ÉS UN ALIATGE DE DOS METALLS:

Columbita

Òxid de niobi amb ferro i manganès

+

Tantalita

Òxid de tàntal amb ferro i manganès

El **coltan** és fonamental per a la fabricació i desenvolupament de noves tecnologies, degut a les seves propietats: superconductivitat, caràcter ultrarrefractant (minerals capaços de suportar temperatures molt elevades), té la propietat d'emmagatzemar càrrega elèctrica temporal i alliberar-la quan es necessita, alta resistència a la corrosió i a l'alteració en general.

Per això el trobem als microprocessadors, a les bateries, als microcircuits i als condensadors de telèfons mòbils, videoconsoles, ordinadors, pantalles de plasma, càmeres digitals o equips d'alta tecnologia, míssils balístics, als airbags i en armes "intel·ligents"; també en medicina (implants), indústria aeroespacial, levitació magnètica, etcètera. El seu 'boom' va arribar amb la telefonia mòbil en utilitzar-se en la fabricació de condensadors de tàntal, que per les seves característiques poden ésser molt més petits.

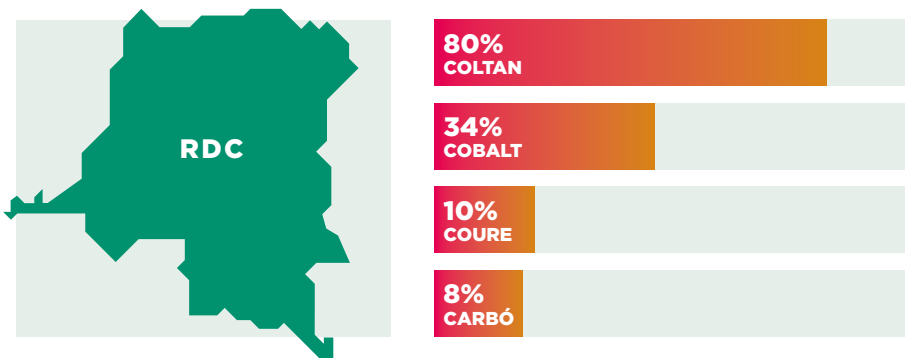
On són les reserves naturals de coltan?

RUANDA, LA REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO (RDC) I NIGÈRIA SÓN ELS PRINCIPALS PRODUCTORS DE COLTAN, AMB UN 30%, 28,5% I 14,5% RESPECTIVAMENT¹.

Es calcula, però, que entre el 64% i 80% de les reserves naturals d'aquest mineral es troben a la RDC, principalment a les regions de Nord i Sud Kivu.

La RDC té una gran riquesa natural: flora (segona reserva forestal mundial, després de Brasil), fauna (reserves protegides d'elefants i goril·les) i minerals. Aquest gràfic representa la riquesa mineral de la RDC, on els percentatges estan calculats sobre el total de reserves naturals mundials:

Font: U.S. Geological Survey, Mineral Commodity Summaries, January 2018

¹ Es calcula que almenys la meitat del mineral que arriba als mercats internacionals amb l'etiqueta "Made in Rwanda" prové en realitat de l'RDC, i ha creuat la frontera de manera irregular.

La RD Congo i l'exploració de les riqueses naturals

LA RDC HA ESTAT EXPLOTADA A CAUSA DE LES SEVES GRANS RIQUESES NATURALS DES DEL SEU DESCOBRIMENT EL 1870. DISPOSAR DE COLTAN EN GRANS QUANTITATS EN EL TEU TERRITORI, ELEMENT TAN PREUAT I COBEJAT, ÉS UN PRIVILEGI QUE S'HA CONVERTIT EN UNA MALEDICCIÓ PER A LA POBLACIÓ D'AQUEST PAÍS, JA QUE ESTÀ TACAT DE SANG.

L'exploració del coltan i d'altres productes minerals a l'est de la RDC ha estat, i està, lligada a conflictes armats que tenen com objectiu encobert aconseguir el control d'aquest material. Condicions d'exploració en règim de semi esclavitud, desastres mediambientals amb gravíssimes repercussions sobre l'ecosistema i greus problemes de salut associats amb els arcaics i infrahumans mètodes d'exploració fan d'aquesta riquesa una de les principals causes de la seva pobresa.

La RD Congo en xifres

+6.000.000

morts violentes des de 1998

4.490.000

desplaçaments interns

+600.000

persones refugiades

33.000

nens soldat reclutats
en els últims 15 anys

1 de cada 4

dones ha estat víctima
de violència sexual

2.000.000

infants pateixen malnutrició
severa

59

anys d'esperança de vida

4 de cada 10

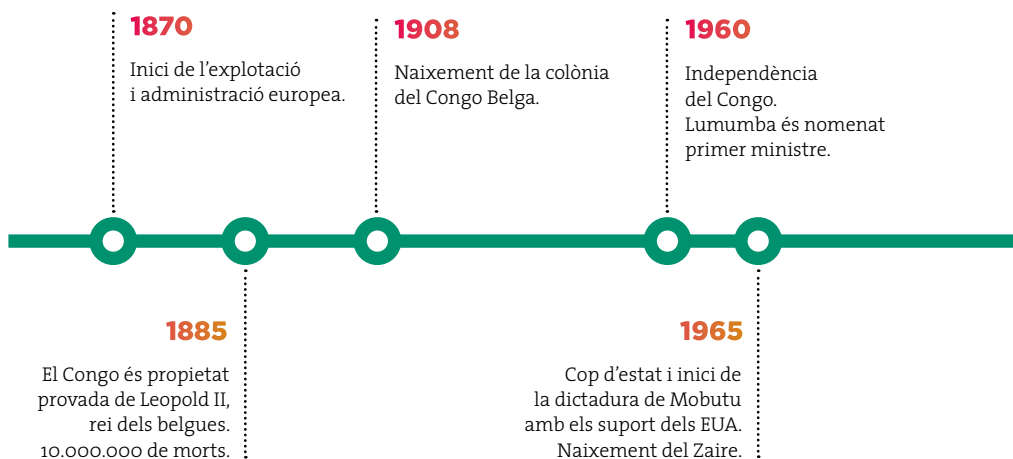
infants moren abans
dels 5 anys

71.000.000

persones analfabetes d'una
població total de 82.700.000

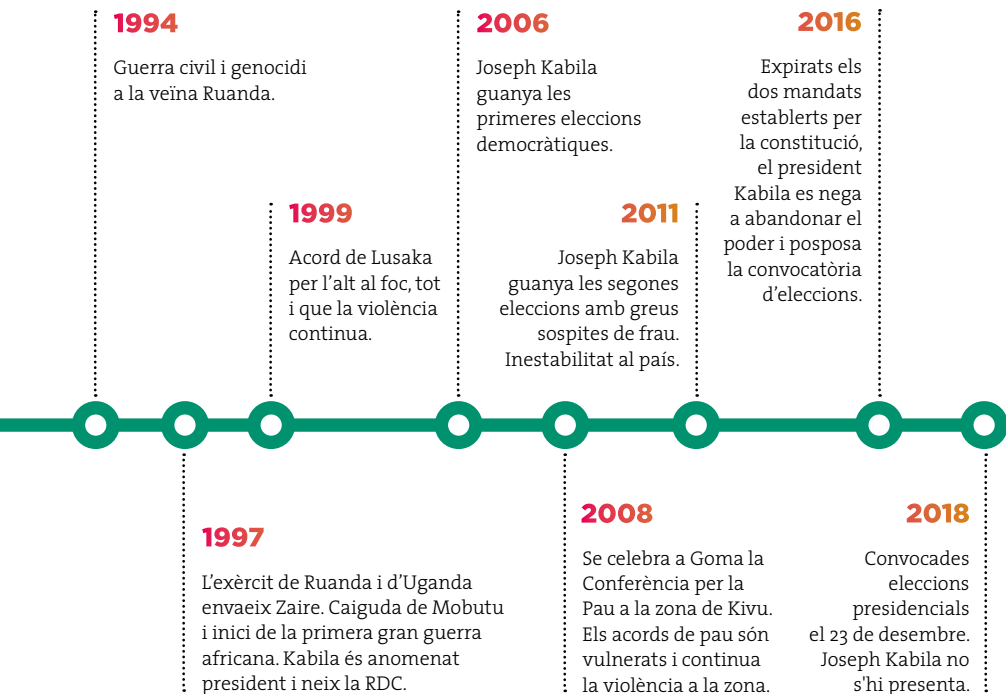
RD Congo: un país en conflicte continu

LA REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO ÉS L'ESCENARI DEL CONFLICTE GLOBAL MÉS MORTÍFER DES DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL. HI HA MOLTS POCOS CONFLICTES ON EL LLIGAM ENTRE LA "GANA" DELS CONSUMIDORS DE TECNOLOGIA I EL SOFRIMENT HUMÀ ÉS TAN DIRECTE.

Més sobre el conflicte armat:

- Països veïns com Ruanda i Uganda tenen una gran responsabilitat en el conflicte actual, fruit dels seus interessos econòmics (explotació dels recursos) i geopolítics (control del territori).
- Nacions Unides té desplegat més de 18.000 cascos blaus a tot el país. L'organització està acusada d'inacció i inoperativitat davant els atacs dels rebels, de casos de corrupció, i els seus soldats han estat involucrats en milers de casos de

Fonts: Cristianisme i Justícia. Informe experts Nacions Unides Congo. Global Witness

violacions, d'abusos sexuals i de tràfic d'armes.

- Govern estranger i multinacionals estan implicats en l'explotació del recursos i el finançament dels grups armats.

- Fraccions de l'exèrcit congolès, ruandès i ugandès; grups armats locals i milícies controlen i extrauen de manera fraudulenta els recursos naturals de la zona per vendre'ls a les multinacionals.

El procés d'exploració del coltan

PODEM RESUMIR EL PROCÉS D'EXPLORACIÓ EN 6 ETAPES:

1. Les mines: una “febre de l'or” amb violència i armes

Des de l'any 2000, la major part de les mines són explotades per les cooperatives de miners artesanals controlades i extorsionades per diferents grups armats: exèrcit congolès, milícies ruandeses, milícies ugandeses o grups MAI-MAI (milícies locals). Això constitueix una violació constant dels drets de la població civil, especialment dones i infants.

2. Les cases d'intercanvi: mirant cap a l'altre costat

De les mines, el coltan es transporta a les ciutats de “negociació”, i d'allà a les dues principals ciutats de la regió: Bukavu i Goma. El 90% de les cases comercials operen il·legalment i es calcula que els grups armats van guanyar 8,2 milions de dòlars l'any 2017. (Font: IPIS)

3. Exportadors: els minerals entren al mercat internacional

Malgrat les iniciatives de certificació i traçabilitat implementades a partir del 2012, la major part del mineral comprat pels exportadors entra al mercat internacional sense garanties sobre la seva procedència.

4. Els països de trànsit: l'origen dels minerals s'enfosqueix

Els minerals s'envien per carretera, vaixell o avió als països veïns de Ruanda, Uganda i Burundi. Part d'aquests minerals s'introdueix per contraban a través de les fronteres poroses de l'RDC. La manca de transparència del govern congolès i dels governs veïns impedeix certificar l'origen de manera clara dels minerals exportats.

5. Refineries: transformar els minerals en metalls

Per poder vendre els minerals en el mercat mundial cal transformar-los en metalls refinats. Les refineries es troben principalment a l'Àsia oriental. Quan s'intenta rastrejar els orígens de les cadenes de subministrament, les refineries són un enllaç crític: després que el mineral és refinat és impossible distingir el tàntal procedent de zones en conflicte.

6. Empreses electròniques: minerals del conflicte al teu telèfon

Finalment, les refineries venen els minerals congolesos a les empreses d'electrònica. Aquestes companyies fabriquen amb ells els productes que tots coneixem i comprem: telèfons, videoconsoles, portàtils... Com a conseqüència, tots poden contenir minerals de la RD Congo tacats de sang.

Sabies que?

- El preu del quilo de coltan al mercat internacional varia entre 280–330€
- El quilo de coltan es paga a les cases d'intercanvi de la RDC a 25–30€²
- Per un quilo de coltan, es paga a un miner³ de la RDC entre 7–16€

2. Ciutat de Goma i Butembo, octubre de 2016.

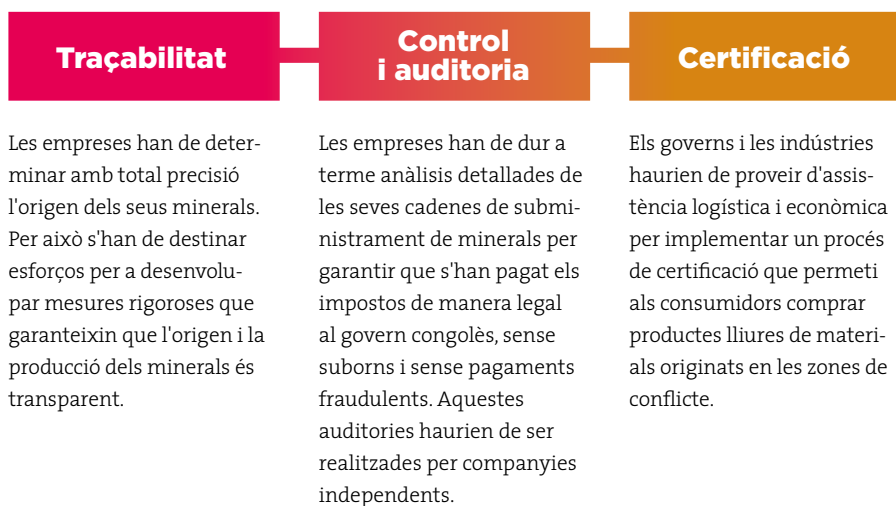
3. Un miner aconsegueix reunir, treballant durament i amb molta sort, 1 quilo de coltan en un dia i mig de feina.

Fonts: GADHOP informe impacte socioeconòmic explotació mineral a Nord Kivu 2012
/canal solidari/blocs.xtec.cat. United Nations Webpage

Però... existeix una solució?

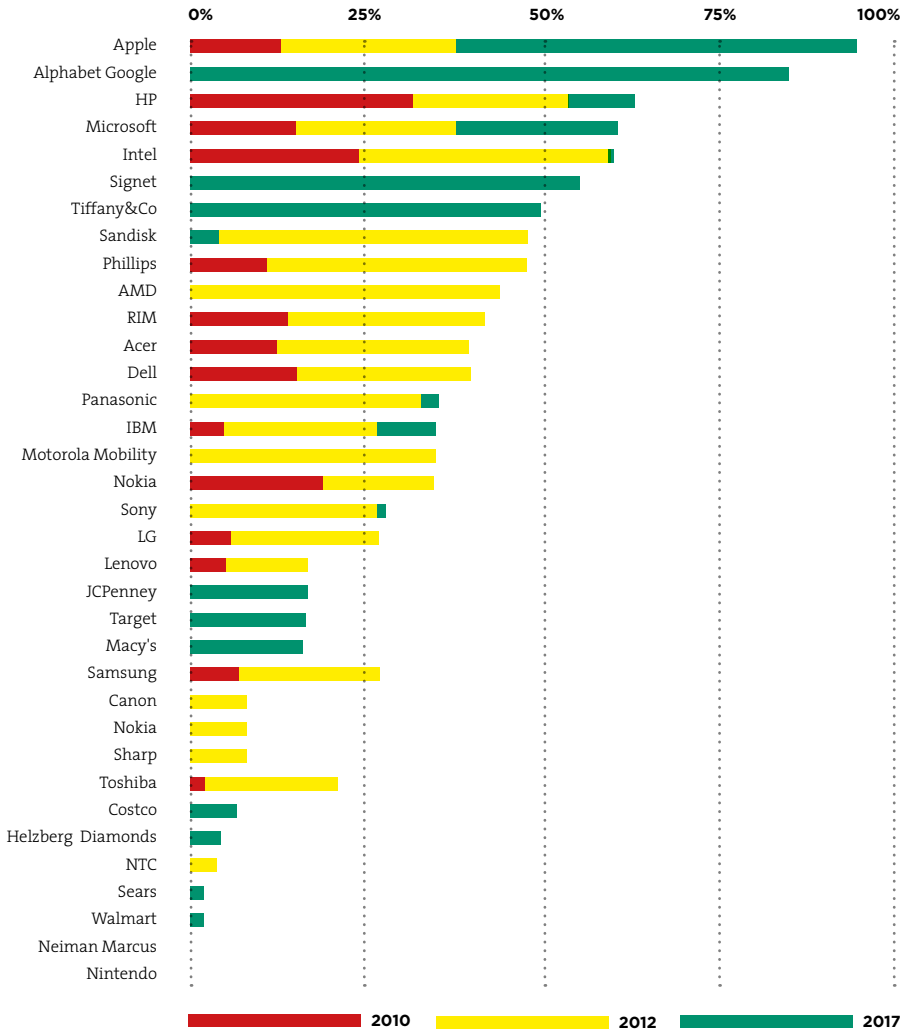
LES SIS ETAPES QUE CONNECTEN ELS NOSTRES TELÈFONS MÒBILS AMB EL CONFLICTE DE L'EST DE LA RDC TAMBÉ SÓN UNA OPORTUNITAT PERQUÈ ELS/LES CONSUMIDORES PROMOGUIN UN CANVI, EXIGINT ALS FABRICANTS QUE ESTABLEIXIN LES MESURES NECESSÀRIES A LES SEVES CADENES DE SUBMINISTRAMENT PER GARANTIR QUE ELS SEUS PRODUCTES NO ESTAN TACATS DE SANG.

Segons l'organització Enough Project, l'estratègia a seguir es basa en l'acompliment d'aquests 3 processos:

Minerals tacats de sang Aquesta organització ha fet un seguiment des de l'any 2010 a les empreses electròniques i de joieria més grans del mercat per determinar quin procés i quin progrés estan fent per tenir cadenes de subministrament "lliures de conflicte", és a dir, que puguin garantir que no estan contribuint a mantenir el conflicte a la RD Congo. En funció dels resultats, tenint en compte l'auditoria, la traçabilitat i la certificació, i el seu suport a lleis que regulin el procés d'explotació, han elaborat diferents informes amb aquests resultats:

PROGRÉS DE LA DILIGÈNCIA DEGUDA EN LES CADENES DE SUBMINISTRAMENT DE LES EMPRESES MÉS GRANS DEL MERCAT

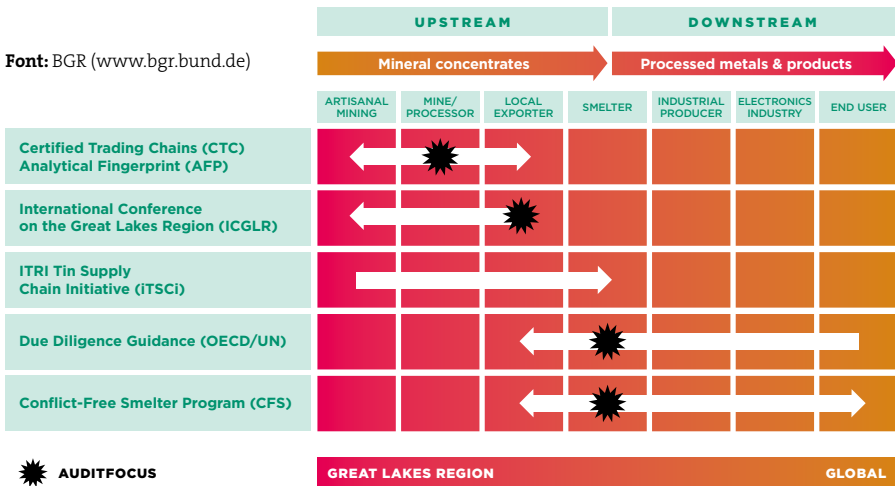
Fonts:

- Report Ranks Electronics Companies on Conflict Minerals. The Enough Project, December 2010
- Taking Conflict Out of Consumer Gadgets Company Rankings on Conflict Minerals 2012. The Enough Project, August 2012
- Demand the Supply. Ranking Consumer Electronics and Jewelry Retail Companies on Their Efforts to Develop Conflict-Free Minerals Supply Chains from Congo. The Enough Project, November 2017

Mecanisme de certificació: diverses iniciatives

HI HA MÉS D'UNA DOTZENA D'INICIATIVES I MECANISMES QUE ABORDEN EN L'ACTUALITAT LA REGULACIÓ MINERA: D'ÀMBIT INTERNACIONAL, REGIONAL, NACIONAL; IMPULSADES PER L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA O DES DE LA INICIATIVA PRIVADA; TOTES BASADES EN LES MESURES DE DILIGÈNCIA DEGUDA RECOLLIDES PER L'ORGANITZACIÓ PER A LA COOPERACIÓ I EL DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC (OCDE).

Com veiem en els quadres següents, les iniciatives es clarifiquen, habitualment, segons se centrin en les empreses operant en les baules "upstream" (minerals concentrats sense processar) o "downstream" (productes manufacturats en algun nivell) de la cadena de subministraments de minerals.

La iniciativa que s'està implementant actualment a la RDC és la iniciativa de certificació ICGLR, i la del International Tin Research Institute (ITRI) pel que fa a la traçabilitat. Durant aquest procés els materials extrets de les mines certificades s'identifiquen mitjançant etiquetes que els acompanyen durant tot el camí des de la mina a l'exportador.

El sistema de certificació **ICGLR** té quatre components principals:

1. Inspeccions de mines i traçabilitat

Les mines obtenen l'estat verd, groc o vermell com a "lliures de conflicte" o no, i els minerals es col·loquen en els sistemes de rastreig de "borsa i etiqueta" o similars. Fins ara 55 mines tenen el sistema de "borsa i etiqueta". Els minerals, doncs, són rastrejats des de la mina fins a l'exportació.

2. Base de dades d'informació

Seguiment del mineral a través d'una base de dades regional.

3. Auditories

Auditories per part de tercers independents, supervisades pel comitè d'auditoria compost per empreses d'electrònica, estats regionals i organitzacions no governamentals.

4. Supervisió independent

Auditor Cadena Mineral Independent o IMCA, per comprovar els extractors, el frau i encarregat de sancionar els traficants.

Alguns d'aquest passos s'han iniciat però el procés no avança a la velocitat requerida per aturar les atrocitats que es cometien als països d'origen.

Tot i que tots els actors implicats coincideixen en la necessitat de regular l'activitat minera a l'RDC, el cert és que les iniciatives implementades fins ara estan lluny d'aconseguir l'objectiu de protegir els drets de la població congoleesa més vulnerable. Com es preveia, algunes de les mesures han suposat un reforç a les màfies congoleeses i ruandeses que controlen el sector, mantenint-se la presència de grups armats i els abusos cap a la població civil i la inestabilitat.

Mes informació: <http://www.enoughproject.org/reports/coming-clean-proposal-getting-conflict-minerals-certification-track-o>.

La legislació, una eina eficaç?

EN ELS DARRERS ANYS ELS GOVERNOS, LES ONG I ELS ACTORS DEL SECTOR PRIVAT HAN CONSTRUÏT ELS MARCS PER REGULAR I ESTIMULAR EL MERCAT MUNDIAL DE MINERALS DE FONTS RESPONSABLES, COMENÇANT PER LA LEGISLACIÓ.

A finals de 2011 va entrar en vigor una llei americana anomenada Dodd-Frank. La secció 1502 s'ocupa específicament de l'ús de minerals conflictius i obliga a totes les empreses que utilitzin qualsevol d'aquests quatre minerals (estany, tàntal, tungstè i or) a localitzar el seu origen.

Aquestes empreses han de presentar un informe d'auditoria sobre l'ús de minerals conflictius a la Comissió de Valors i Borsa. Si aquests minerals provenen de la regió de la RD Congo o dels països del voltant, cal comprovar si contribueixen al conflicte armat de la regió.

Tot i que la llei només s'aplica a les companyies que cotitzen a la borsa de valors dels EUA, els seus efectes es poden veure a escala internacional, ja que la majoria de companyies americanes tenen un abast mundial.

La llei ha estat un fre a l'explotació per part de grups armats i de l'exèrcit congolès de les mines d'estany, tàntal, tungstè i or, coneguts com 3TGs, activitat que ha estat la més gran font d'ingressos per a aquests grups i que ha passat de generar un valor estimat de 185 milions de dòlars l'any 2008 a 8,2 milions de dòlars l'any 2017.

Tanmateix la implementació de la llei ha estat polèmica ja que enfront de la normativa, els actors de les indústries no opten per emprendre accions per a la legalització del procés, sinó que busquen recursos en regions més segures, de manera que abandonen les mines i els treballadors es veuen forçats a buscar altres activitats per sobreviure.

La regulació europea: un feble primer pas i molta feina per fer

REGULACIÓ D'UN SISTEMA DE CERTIFICACIÓ DE LA CADENA DE SUBMINISTRAMENT DELS IMPORTADORS DE MINERALS ORIGINARIS DE ZONES AFECTADES PER CONFLICTES I D'ALT RISC.

El març del 2014 la Unió Europea va presentar una proposta per impedir que els beneficis del comerç de minerals alimentessin els conflictes arreu del món. Tot i centrar-se també en els 4 minerals conflictius principals, aquesta proposta es diferenciava de la llei americana en el fet que els informes eren completament voluntaris i a més es basava en l'auto-certificació dels importadors directes (fonedors) i les refineries, ja que es troben més a prop de l'origen dels minerals.

Amb més de 400 importadors d'aquests minerals i metalls, la UE està entre els més grans mercats d'estany, tàntal, tungstè i or. L'objectiu era augmentar la responsabilitat pública dels fonedors i les refineries, millorar la transparència de la cadena de subministrament i facilitar l'abastament responsable de minerals.

A més, per tal de facilitar el flux de la informació fins als usuaris finals, la UE proposa la publicació d'una llista anual de 'fonedors i refineries de la UE responsables'.

La iniciativa inclou una sèrie d'incentius per a les empreses europees per tal de fomentar la transparència en la cadena de subministrament, tals com:

- **CONTRACTACIÓ PÚBLICA** per a les empreses que venen productes com telèfons mòbils, impressores i ordinadors que contenen l'estany, tàntal, tungstè i or.
- **AJUTS** a petites i mitjanes empreses (PIMES) per dur a terme la certificació.
- **RECONeixEMENT VISIBLE** per a les empreses europees que facin esforços per garantir que la font no són les zones de conflicte.
- **COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT** amb els països implicats.

Aquesta proposta va ser molt criticada per les ONG's, atesa la seva poca "obligatorietat". Més informació: European Commission 2014/0059 (COD).

Malgrat els esforços de les ONG's internacionals i d'alguns europarlamentaris, finalment els països membres del Consell de la Unió Europea han decidit fer una passa enrere en la proposta de regulació.

Les negociacions del trílog entre el Parlament Europeu, el Consell i la Comissió Europea han portat, tres anys després de la primera proposta (març de 2017), a l'aprovació de la regulació europea per les empreses importadores dels 3TG (tàntal, estany i wolframi, els seus minerals i l'or) procedents de zones de conflicte o d'alt risc, on s'estableix l'obligació d'observança de la diligència deguda en la part baixa de la cadena, des de la mina fins a les refineries.

El Consell s'ha negat a la implementació simultània de les mesures d'acompanyament, la qual cosa condiciona negativament i perjudica els efectes de l'aplicació de la nova regulació. El Reglament estableix un període d'aplicació de tres anys, i una avaluació als dos anys de la seva aplicació (és a dir, al 2022) amb l'objectiu de revisar les passes efectuades per les empreses per la seva implementació. Si els resultats d'aquesta avaluació no constaten efectes positius derivats de l'aplicació de la regulació, aquesta serà suprimida. I, sense les mesures d'acompanyament, es dificulta molt l'èxit d'aquest procés d'aplicació.

Tota una estratègia per desvirtuar la regulació? Un desafiament per les ONG's? El que queda clar és que no s'han assolit fites, sinó que aquesta nova regulació obre les portes a un llarg període de treball per assolir una regulació eficient i eficaç en favor dels drets dels homes i dones i famílies d'arreu del món que viuen de l'explotació minera.

QUÈ POTS FER?

La comunitat internacional, governs i empreses multinacionals reaccionen quan els seus interessos es veuen afectats i només actuen davant d'una violació de drets quan la pressió de la societat i de l'opinió pública ho exigeix.

.....

Actua! Et fem 5 propostes:

- Una iniciativa empresarial: Fairphone
- Campanya: Mòbils vells, Vides noves
- Campanya: No amb el meu mòbil
- Campanya: Mobilitza't
- #EuroRegulacioConflictMinerals

Una iniciativa des de el món empresarial: **Fairphone**

Una companyia social destinada a crear un smartphone dissenyat i produït amb les mínimes conseqüències sobre el planeta i sobre la població mundial.

Posen al mercat un telèfon mòbil “amb valors”:

- ✓ **Que no contingui minerals conflictius** (o que en contingui el mínim possible).
- ✓ **Que respecti els drets dels treballadors i treballadores en la seva fabricació.**
- ✓ **Que contamina el mínim, tant en el seu procés de fabricació com en el d'eliminació.**

- **Entra a www.fairphone.com**
- **Analitza i valora les característiques del dispositiu**
- **Fes-ne difusió**

Campanya: **Mòbils vells, Vides noves**²

Sigues un consumidor/consumidora responsable. No canviïs d'aparell amb massa freqüència i si no és necessari, i quan ho facis recicla el teu aparell.

Reciclatge:

- ✓ **Hi ha metalls preciosos: Coure 7%, Plata 0,02%, Or 0,0025%, Pal·ladi 0,001%. Aquests metalls es poden recuperar.**
- ✓ **Hi ha diferents components que es poden reutilitzar.**
- ✓ **Hi ha aparells que funcionen i que poden ésser utilitzats per altres usuaris/es.**

A l'escola, a la feina, al club...

- 1. Fes difusió de la campanya.**
- 2. Posa un punt de recollida de mòbils usats; els seus components seran reciclats i reutilitzats.**

² En col·laboració amb Eurekamovil

Campanya: No amb el meu mòbil

Barcelona és la capital de la telefonia mundial i seu del Mobile World Congress (MWC) fins al 2023.

Com a ciutadans i ciutadanes hem de demanar als nostres governs que actuin davant de la violació dels drets de la població civil de l'RDC i de molts altres països del món degut a l'explotació de les seves riqueses minerals, entre elles el coltan. Com membres de la societat civil organitzada també podem actuar demanant a les empreses més informació i transparència.

Cada any, abans, durant i després del MWC, diferents organitzacions catalanes, espanyoles i internacionals aprofiten l'interès de la societat i dels mitjans pel tema de la telefonia mòbil i la innovació tecnològica i organitzen fòrums de debat, activitats de denúncia i d'incidència política per reclamar una major presència i implicació de les empreses i els governs en la resolució dels conflictes relacionats amb la mineria, la tecnologia i la violació dels drets humans.

Entra a www.sckasando.org o a www.conflictminerals.es, informa't de les accions previstes, suma-t'hi i fes-ne difusió.

Campanya: MOBILitza't

La major part d'empreses tenen un departament de Responsabilitat Social Corporativa (RSC) on intenten mostrar els seus valors, la seva responsabilitat i el seu compromís per un món més digne. La transparència en la cadena de subministrament i la traçabilitat dels productes en són proves.

1. Cerca el contacte de la teva empresa de telefonia mòbil o de productes electrònics³

2. Envia un correu electrònic (amb còpia a sckasando@sckasando.org i a justiciaipau@justiciaipau.org) **amb la pregunta:**

"Quines mesures de transparència i traçabilitat en relació a les matèries primeres que s'utilitzen per elaborar els components electrònics dels vostres productes esteu aplicant o exigint als vostres proveïdors?"

3. Dona a conèixer la campanya

³ Trobaràs els contactes al següent enllaç: <https://enoughproject.org/demandthesupply#Contact>

Campanya: #EuroRegulacioConflictMinerals⁴

Les organitzacions de la societat civil europea ens estem pronunciant perquè es corregeixi la directiva europea que planteja que la indústria europea no utilitzi minerals procedents del comerç il·legal, que està alimentant el conflicte armat.

La minsa regulació europea s'està implementant tímidament sense massa suport dels governs ni de les empreses. Si no hi ha impactes visibles, es quedarà en un no-res.

Els consumidors/es europeus hem estat aliens a aquesta regulació mentre els nostres representats han decidit per nosaltres no imposar mesures restrictives als importadors i fabricants de components electrònics amb matèries primeres procedents de zones de conflicte.

Diferents ONG catalanes, espanyoles i internacionals han creat una coalició, de la que són membres SCK i Justícia i Pau, que fa un seguiment de la implementació de la normativa europea i de les mesures d'acompanyament, fent incidència als estats membres i al Parlament Europeu.

1. Coneix les bases de la regulació europea.⁵

2. Segueix les accions d'incidència de la coalició i de les entitats membres.

3. Adhereix-te a les peticions que fem als nostres representants en favor d'una regulació efectiva i a l'ús dels recursos necessaris per a la implementació de les mesures d'acompanyament.

⁴ En col·laboració amb a ALBOAN, Justicia y Paz, REDES, Amnistía Internacional España, Cidse, Global Witness, Amnesty, EurAc, Justice et Paix Belgique, entre altres.

⁵ Les trobaràs a: <http://conflictminerals.es/ca/vigor-reglament-europeu-conflictminerals/>

Justícia i Pau és una entitat cristiana que actua a Catalunya des de l'any 1968 i que té per finalitat la promoció i defensa dels drets humans, la justícia social, la pau i el desarmament, la solidaritat i la protecció del medi ambient, a través de la sensibilització de la ciutadania i la incidència política.

conflictminerals.es - justiciapau.org

Solidaritat Castelldefels Kasando (SCK) és una organització que va néixer l'any 1988, amb l'objectiu de denunciar i lluitar contra la desigualtat, la pobresa i la violació de Drets Humans arreu del món i en especial a la República Democràtica del Congo.

sckasando.org - sckasando@sckasando.com - 615373572/686241872

